

Asia: Valio Oy sekä Maidonjalostajien ja meijeritukkukauppioiden liitto ry antavat seuraavan lausunnon hallituksen esityksestä uudeksi ympäristönsuojelulaiksi:

Viite: Ympäristöministeriön lausuntopyyntö Dnro YM16/400/2012

YSL

Maidon alkutuotannon näkökulmasta

Maidontuotanto tuottaa tärkeimmän rahavirran Suomen maatalouden elinkeinoista ja antaa samalla mahdollisuuden rehukasvien ja naudanlihan tuotannolle. Tästä syystä on erittäin tärkeää säilyttää maidontuotannon kilpailukyky ja tukea rakennekehitystä. Suomen maidontuotannon rakenne on selvästi kilpailijamaitamme heikompi ja kehitys on vasta viime vuosina päässyt vauhtiin isompien yksiköiden rakentamisen myötä. Tuotannosta poistuu vuosittain 5-7% maidontuottajista ja tällä hetkellä näyttää siltä, etteivät uus- ja korvausinvestoinnit kata poistuvia lehmäpaikkoja. Jos investointitahti syystä tai toisesta hidastuu, on maidontuotannon omavaraisuus ja sitä kautta ketjun työllisyys vaarassa.

Ympäristökysymykset ovat maidon tuotantoketjussa tärkeitä joka portaassa, mutta maitotila poikkeaa teollisuuslaitoksesta selvästi suljetumpana yksikkönä, jonka erityispiirteet tulee lainsäädännössä tunnustaa. Samaten lypsylehmien ja muiden tuotantoeläinten vertailun tulee olla tasapuolista ja perustua todelliseen ympäristöarastukseen.

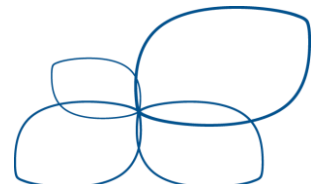
Eläinsuojan lupaperusteita arvioitaessa tulisi pääpaino kiinnittää nimenomaan rakennuksen ja siinä harjoitetun tuotantotoiminnan aiheuttamiin välittömiin vaikutuksiin ympäristöön (maansiirto, liikenne, luontokohteiden läheisyys, vesistön läheisyys, pohjavesialue yms.). Lannanlevityksen ja peltoviljelyn vaikutuksia säädellään monissa muissa määräyksissä, joten navetan ympäristölupahakemuksissa tulisi riittää esitetty lannan käsittelymenetelmä ja levitysala.

Valio pitää tärkeänä maitotilojen tasa-arvoista kohtelua eri aluevirastoissa niin päätöksissä, lupien kustannuksissa kuin myös käsittelyajoissa. Ympäristölupien käsittelyajat olivat vuonna 2011 keskimäärin 9,5 kuukautta, mikä on liian pitkä aika maatilayrityksen investointiprosessissa. Lupien sujuva käsittely on juuri nyt erityisen tärkeää tukikauden vaihtuessa.

11§ Kotieläintuotannon investointien kannalta on tärkeää että tarkennus ”Tätä pykälää ei sovelleta jos 1) lupa-asia kuuluu 31 pykälän 2 momentin mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisten ratkaistavaksi” säilyy. Tässä kohdassa viittaus tulisi ilmeisesti olla 36 pykälän 2 momenttiin.

36 § ”Kunnan ympäristöviranomaisen ratkaisee muun kuin 1 momentissa tarkoitettun lupahakemuksen” on hyvä periaatteellinen uudistus lupakäytännössä. Yksiselitteisempi muotoilu olisi se, että todetaan 1. Momentissa että Ympäristöluvan ratkaisee kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja 2. Momentti olisi Valtion ympäristölupaviranomainen ratkaisee ympäristölupahakemuksen jos 1, 2, 3, 4, 5, 6

Pykälän 1. Momentin 1 ja 2 kohdat jättävät mielestämme nykyisellä muotoilulla liikaa tulkinnan varaa sille, milloin lupa-asian käsittelee valtion ympäristöviranomaisen. Tämä kohta tulisi kirjoittaa yksiselitteisemmin

erillisen asetuksen sijaan suoraan tämän lain tähän pykälään. Muotoilu ”saattaa olla, muuten on perusteltua, saattavat kohdistua” ovat liian tulkinnanvaraisia.

38 § Lupa-asian siirtäminen vain jos koskee vesistön pilaantumista. Lisäksi tulisi määrittää mitä tarkoitetaan vesistön pilaantumisella. 1. Momentin loppu ”Lupa-asia voidaan siirtää valtion ympäristölupaviranomaiselle myös muusta erityisestä syystä tai asiantuntemuksen puute” tulisi poistaa. ”Muusta erityisestä syystä” on liian tulkinnan varainen määrittely ja siten turhaan hämärtää toimivaltaisten viranomaisten toimivaltaa ja velvollisuutta. Tulkintamme mukaan lain suunta on se, että pääasiallinen viranomainen on kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Tämä on hyvä periaate, johon ei kannata antaa turhia poikkeuksia. Käsittääksemme kunnalliset viranomaiset voivat käyttää konsultteina muita viranomaisia riittävässä määrin ilman, että toimivaltaa ja –vastuuta siirretään viranomaisten kesken.

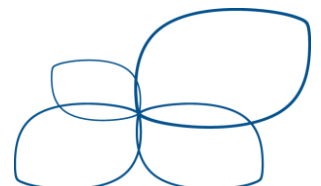
39 § Osalla kotieläintuotannon harjoittajista rehuntuotantoon ja lannanlevitykseen käytettävät pellot voivat sijaita useamman kunnan alueella ja siten myös useamman viranomaisen toimialueella. On tärkeää, että tällaistenkin yksiköiden lupaprosessi on linjassa muiden yksiköiden kanssa. Ehdotammekin, että pykälän 1. momenttiin lisätään kotieläinyksiköitä koskeva teksti seuraavasti: ”Kotieläinsuojien osalta ympäristölupa-asiat ratkaistaan sen kunnan ympäristölupaviranomaisten toimesta, jossa eläinrakennus sijaitsee, silloin kun käsitteily kuuluu kunnallisen ympäristönsuojeluviranomaisen ratkaistavaksi.”

59§ Kotieläintuotannon investoinneissa on tärkeää huomioida ympäristö, energia- ja materiaalitehokkuus, mutta samalla pitää varmistaa, ettei näille luoda turhaan ylimääräisiä vaatimuksia. Materiaali- ja energiatehokkuutta säätelevät jo rakennustekniset vaatimukset. Mielestämme lain 2. Luvun 8 pykälän yleiset ympäristölupaan liittyvät vaatimukset ovat riittäviä, eikä pidä luoda lisävaatimuksia, joista aiheutuu kilpailukykyä alentavia investointikustannuksia.

Ympäristöluvanvaraisen teollisen tuotannon näkökulmasta

Valio Oy:llä on Suomessa 15 tuotantolaitosta, joista 14 on tämän hetkisen ympäristönsuojelulain mukaisesti ympäristöluvanvaraista toimintaa. Tuotantolaitokset sijaitsevat eri puolilla Suomea, osa niistä on kunnallisen ympäristönsuojeluviranomaisen luvittamia ja osa aluehallintoviraston luvittamia. Lisäksi vanhimmat lupamme ovat vuodelta 2003 ja seitsemästä on jo jätetty lupahakemus lupamääräysten uusimiseksi aiemmassa ympäristöluvassa olleen aikarajan umpeuduttua. Valio Oy:lle on siten muodostunut kattavaa kokemusta nykyisin voimassa olevan ympäristönsuojelulain mukaisen ympäristölupakäytännön käytännön toteutuksesta.

11 § Lakipykälässä tulisi selkeämmin ilmaista, mihin tarkoitukseen ja missä tapauksissa sitä olisi tarkoitus käyttää. Perusteluteksteissä viitataan selkeästi turvetuotantoon, mutta nyky muodossaan pykälä on niin yleismuotoinen, että siitä mitä todennäköisimmin tulee yleinen valituskierteiden kohde. Erityisesti kauneus- ja maisema-arvot ovat käsitteinä suhteellisia ja vastaavasti teollinen toiminta on harvoin sopusoinnussa yleisen kauneus- ja maisemäkäsitteen kanssa. Kokemuksen mukaan valitusten laatijat harvemmin tutustuvat hallituksen esityksen kaltaisiin tausta-aineistoihin, vaan poimivat lakitekstistä omaa käsitystään tukevia kohtia.

32 § Valio Oy:n käytännön kokemusten mukaan on tervetullutta, että lakiin kirjataan periaate missä luvan uusimisen tarve sidotaan muutoksien aiheuttamien ympäristövaikutusten harkintaan. Periaatetta on noudatettu jo nykyisin voimassa olevien ympäristölupiemme kohdalla.

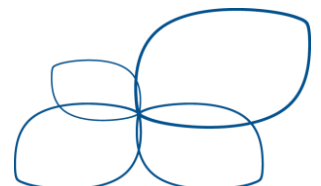
Lisäksi kokemustemme mukaan on hyvä uudistus, että luvan uusimisen tarve sidotaan lupakynnyksen kaltaiseen selkeään lukuun. Se helpottaa myös toiminnanharjoittajan omaa toiminnan ennakkointia. Lisäksi olisi tärkeää, että luvissa yksiselitteisen selkeästi ilmoitettaisiin edellä mainittuun lupakynnykseen liittyvä kapasiteetti, raaka-aineen käyttö tai muu vastaava luvan varaisen toiminnan laajuuden ilmaiseva tekijä, jolle laitos on luvitettu. Silloin luvan uusimiskynnyksen tulkinta on myös yksiselitteistä niin toiminnanharjoittajan ja viranomaisen näkökulmasta.

Valio Oy esittääkin, että uusi ympäristönsuojelulaki velvoittaa, että ympäristöluvassa on ilmaistu selkeästi lupakynnykseen liittyvä kapasiteetti, raaka-aineen käyttö tai muu vastaava luvan varaisen toiminnan laajuuden ilmaiseva tekijä, jolle laitos on luvitettu. Luvan varaisen toiminnan laajuuden määrittelemisen selkeästi ympäristöluvassa tuntuu itsestään selvältä, mutta esimerkiksi Valio Oy:n kokemusten mukaan yhdessäkään kaikkiaan 14 ympäristöluvassamme ei ole yksiselitteisesti ilmoitettu mille maidon vastaanottokapasiteetille laitos on luvitettu. Silloin ympäristöviranomaisen on ollut vaikeaa ottaa yksiselitteisesti kantaa edellyttääkö jokin tuotantolaitokseen suunniteltu muutos luvan uusimista tai tarkistamista. Käsityksemme mukaan soveliaita kohtia luvan varaisen toiminnan laajuuden kannalta olennaisen kapasiteetin tai raaka-aineen käytön huomiomiselle laissa ovat esimerkiksi 54 § ja/tai 74 §.

56 § Valio Oy:n kokemusten perusteella jo olemassa oleviin lupiimme sisältyneet selvitysvelvoitteet ovat osoittautuneet kokonaisuus huomioiden järkeväksi vuoropuhelun muodoksi teollisuuden ja ympäristöviranomaisen välillä. Valio Oy:n kokemuksiin viitaten hallituksen esityksen perusteluissa olisi syytä huomioida että selvitysvelvoite voi koskea myös tarvittavien teknisten ratkaisujen, niillä saavutettavien päästötasojen tai tarvittavien investointien selvittämistä, jolloin selvitysvelvoitteen lopputulos on esitys päästötasoiksi tai investointisuunnitelma toteutusaikatauluineen.

59 § Energia- ja materiaalitehokkuudella on kieltämättä kytkös ympäristövaikutuksiin, mutta yksittäisen toimipaikan ympäristöluvan näkökulmasta ne ovat ongelmallisia. Valio Oy ei pidä tarpeellisena pykälän sisällyttämistä lakiin.

Energiatehokkuus huomioidaan erillisessä energiatehokkuusdirektiivissä ja lisäksi siltä osin käytössä on jo esimerkiksi energiatehokkuuden sopimusjärjestelmät. Energiatehokkuuden osalta nykyinen sopimusjärjestelmä on parempi kuin mahdollinen ympäristölupiin perustuva järjestelmä. Sopimusjärjestelmä tarkastelee asioita yritystasolla, kun taas ympäristölupa kohdistuu yksittäiseen toimipaikkaan. Esimerkiksi Valio Oy:n sisäisissä tuotesiiroissa päädytään lähes aina tilanteeseen, missä siirto heikentää tuotantoa luovuttavan toimipaikan energiatehokkuutta, mutta parantaa Valio Oy:n energiatehokkuutta. Siten energiatehokkuuden tarkastelu yksittäisen toimipaikan näkökulmasta johtaa osioptimointiin. Lisäksi yrityksen energiatehokkuus ei välttämättä ole yksin yrityksen itsensä hallinnassa; esimerkiksi Valio Oy:n kohdalla energiatehokkuuteen vaikuttaa tuotteiden markkinatilanne. Esimerkiksi markkinahäiriöt tuoretuotteiden markkinoilla johtavat maitoraaka-aineen ohjautumiseen muille tuotantolaitoksille ja energiaintensiivisempiin tuotteisiin. Mainitussa tilanteessa heikenevät sekä yksittäisten toimipaikkojen että koko Valion energiatehokkuus.

Materiaalitehokkuuden osalta ongelmana on osaoptimoinnin välttämiseen tarvittavien käytännön konkreettisten mittareiden ja työkalujen puute. Lisäksi esimerkiksi monet tuotantolaitoksen materiaalitehokkuuteen vaikuttavat, esimerkiksi tuotteiden pakkausratkaisujen kaltaiset päätökset tehdään konserni-, ei tuotantolaitostasolla. Siten eri lupaviranomaisten eri puolilla Suomea tekemät irralliset yhtä tuotantolaitosta koskevat päätökset voivat johtaa yhtiön kokonaisuutena materiaalitehokkuuden heikkenemiseen.

97 § Hallituksen esityksen perusteluissa mainitaan, että ”Pykälässä säädettäisiin toiminnanharjoittajan velvollisuudesta pilaantuneen alueen puhdistamiseen toiminnan lopettamisen yhteydessä. Toiminnan lopettamisella tarkoitettaisiin tässä yhteydessä ympäristölupaan perustuneen toiminnan lopettamista. Edellytyksenä ei siten olisi kaiken teollisen tai tuotannollisen toiminnan lopettaminen alueella.”

Valio Oy:n kokemusten mukaan tuotannollisen toiminnan päättäneiden toimipaikkojen maaperän pilaantumisongelmat liittyvät tyypillisesti toimipaikan kattilalaitosten tai moottoriajoneuvojen polttoaineisiin. Käytännössä suurimmaksi ongelmaksi ovat muodostuneet päästöt, jotka ovat levinneet rakennusten alle. Lakipykälän ja hallituksen esityksen perustelujen nykyinen muotoilu edellyttää siten ympäristöluvan mukaisen toiminnan päättyessä suoraan rakenteiden purkamista, mikä johtaa ympäristöluvan mukaisesta toiminnasta vapautuvien tilojen uusiokäytön merkittävään vaikeutumiseen.

Nykykäytännön mukaan näissä tilanteissa tehdään riskinarviointi päästöjen leviämisestä, jonka perusteella viranomaisen päättää joko välittömästä puhdistuksesta tai tilanteen edellyttämästä tarkkailusta. Lakiehdotuksen pykälä ja hallituksen esityksen perustelu merkittävät siten merkittävää tiukennusta nykykäytäntöön. Valio Oy esittää että vähintään hallituksen esityksen perusteluissa huomioidaan nykykäytäntö, eli puhdistaminen voidaan siirtää riskinarvioinnin perusteella tulevaisuuteen, mikäli pilaantumisen leviämisen riski on pieni sekä maaperän puhdistamisesta tulee merkittävää haittaa alueella jatkavalle teolliselle ja tuotannolliselle toiminnalle. Lain 132 § säätelee joka tapauksessa kenen kustannuksella puhdistaminen tapahtuu. Mikäli on syytä epäillä toiminnanharjoittajan välttelevän vastuutaan siirtämällä velvoitteet tulevaisuuteen, voisi asiaan koskevaan viranomaisen päätökseen sisältyä määräys tarvittavasta vakuudesta.

166§ Valio Oy esittää, että pykälässä säädettäisiin, että viranomaisen tulee laatia suoritetusta tarkastuksesta raportti. Valio Oy:n ympäristölupavelvollisilla toimipaikoilla on tehty tarkastuksia, mutta käytännössä on osoittautunut ongelmalliseksi saada tehdyistä tarkastuksista raportti. Raportin perustella toiminnanharjoittaja kykenee yksiselitteisesti arvioimaan oman toimintansa lainmukaisuuden ja toteamaan kehittämistä edellyttävät asiat. Ilman raporttia asiat jäävät tarkastukseen osallistuneiden muistiinpanojen ja muistikuvien varaan. Raportti toimii myös näyttönä toiminnan lainmukaisuudesta ympäristöjohtamisjärjestelmien sertifiointista vastaaville organisaatioille ja yhä enenevässä määrin myös asiakkaille. Lisäksi raportti on olennainen vastike toiminnanharjoittajalle, kun lupatarkastuksista ollaan tekemässä maksullisia (vrt. 200 §)

Riitta Brandt
Toiminnanjohtaja
Maidonjalostajien ja meijeritukkukauppioiden liitto ry

Juha Nousiainen
Alkutuotantojohtaja
Valio Oy

